

Asia: VN/924/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain, puoluelain, vaalilain sekä kansalaisaloitelain muuttamisesta

Kysymys

Onko teillä huomioita esitysluonnoksessa olevista muutoksista vaalirahoituslakiin, puoluelakiin, vaalilakiin tai kansalaisaloitelakiin?

Kiitämme mahdollisuudesta lausua vaalirahoituksesta annetun lain, puoluelain, vaalilain sekä kansalaisaloitelain muuttamista koskevaa luonnosta. Pidämme esitettyjä lakiuudistuksia pääsääntöisesti hyvänä ja koemme, että ne toteutuessaan selkeyttävät ehdokkaiden ja puolueiden käytännön kampanja- ja vaalityötä.

1. Koskien lain voimaan tulemistä

Pidämme ongelmallisena, että lakimuutosten voimaantulo on suunniteltu 1.1.2023., eli kesken eduskuntavaalikampanjan. Tämä johtaa sekaviin tilanteisiin ja tekee ehdokkaiden ohjeistamisesta ja ehdokasasettelusta hankalaa. Käytännön vaalityön kannalta olisi selkeämpää, jos laki astuisi voimaan vasta vaalien jälkeen, esimerkiksi 1.7.2023.

2. Koskien vaalien kampanjatiliä (vaalirahoituksesta annettu laki 4 a §)

Pidämme vaatimusta kampanjatilistä valtiollisissa vaaleissa hyvänä uudistuksena joka on linjassa jo nyt vasemmistoliiton ehdokkailleen antaman koulutuksen ja ohjeistusten kanssa. Tulkinnaaltaan

ongelmalliseksi jäävät kuitenkin vielä vaalitilin hallintaan ja erityisesti tukiryhmien luonteeseen liittyvät kysymykset.

Pidämme hyvänä lähtökohtana sitä, että ehdokkaan ei tarvitse rekisteröidä tukiryhmäänsä, sillä tämä nostaisi vaaleihin osallistumiseen kynnystä ja lisäisi vaalikampanjoiden hallinnon vaivalloisuutta.

Käytännössä kuitenkin rekisteröitymättömien tukiryhmien epävirallinen luonne aiheuttaa ongelmia ja epäselvyyttä. Esimerkiksi pankit pääsääntöisesti kieltäytyvät avaamaan tilejä rekisteröitymättömille yhdistyksille. Tällöin kampanjatilin on käytännössä avattava yksityishenkilön omana tilinä. Jos ehdokas ei löydä tukiryhmästään tai muusta lähipiiristään tilinhoitajaa, ei ehdokkaalla ole käytännössä vaihtoehtoja tilin henkilökohtaiselle hallinnalle.

Näin ollen lainsäädännössä olisi syytä tarkentaa tukiryhmien määritelmää, sekä helpottaa myös rekisteröitymättömien yhdistysten mahdollisuuksia hallita vaalitilejä.

3. Koskien kampanja-aikaa, vaaleista ylijääneiden varojen käyttöä ja vaalien ilmoitusvelvollisuuden laajentamista koskemaan myös lainana annettuna vaaliavustusta.

Pidämme esitettyjä lakimuutoksia hyvinä ja vaalien eteen tehtävää työtä ja opastusta selkeyttävinä sekä valvonnan läpinäkyvyyttä lisäävinä.

4. Koskien jäsenäänestyksiä (vaalilaki 112 §)

Suhtaudumme lähtökohtaisesti positiivisesti siihen, että puolueiden toimintamahdollisuuksia ehdokasasettelun suhteen laajennetaan. Toistaiseksi ehdokasasettelussa jäsenäänestysten vaihtoehtoina on ollut ehdokkaita asettavien puolueyhdistysten (aluevaaleissa ja eduskuntavaaleissa piirijärjestöt, kuntavaaleissa kunnallisjärjestöt) kokousten, tai kokousten valtuuttamien hallitusten, suorittama ehdokasasettelu. Tähän on turvauduttu, jos jäsenäänestyksiin ei ole aikarajaan mennessä nimetty koottavaa listaa enempää ehdokkaita.

Käytännössä kuitenkin jää auki, miten puolueet voisivat lakimuutoksen myötä muuttaa sääntöjään siten, että jäsenistön kansanvaltaiset vaikuttamismahdollisuudet varmistetaan muilla keinoin kuin nimen omaan jäsenäänestyksellä. Käytännön osoittanee puoluekokousten tuleva sääntömuutostyö

ja PHR:n sekä oikeusministeriön näkemykset uuden lain mukaisesti valmisteltuihin puolueiden sääntömuutoksiin.

5. Koskien 16-vuotiaiden osallistumista Euroopan Unioon kansalaisaloitteisiin (kansalaisaloitelaki 10 §)

Suhtaudumme uudistukseen myönteisesti ja yhdyimme sen tavoitteisiin koskien nuorten poliittisten vaikuttamismahdollisuuksien lisäämisestä.

Aromaa Juuso
Vasemmistoliitto rp